

УДК 371.134:005.336.2

СТРУКТУРА ТА КРИТЕРІЇ СФОРМОВАНOSTI ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НЕХІМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Пшенична Н.С.,
аспірант кафедри неорганічної хімії та хімічної освіти
*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*
викладач хімії
*Бердянський економіко-гуманітарний коледж
Бердянського державного педагогічного університету*

У статті проаналізовано сучасне бачення поняття «професійна компетентність» та її структури на основі останніх педагогічних досліджень; виділено структуру професійної компетентності майбутніх учителів нехімічних спеціальностей з огляду на необхідність реалізації міжпредметних зв'язків; означено критерії та рівні, за якими можливо оцінювати професійну компетентність майбутнього вчителя.

Ключові слова: професійна компетентність, структура професійної компетентності, критерії, рівні, методики оцінювання професійної компетентності.

В статье проведен анализ современного видения понятия «профессиональная компетентность» и ее структуры на основе последних педагогических исследований. Выделена структура профессиональной компетентности будущих учителей нехимических дисциплин с позиции необходимости реализации межпредметных связей в будущей преподавательской деятельности. Обозначены критерии и уровни, по которым можно оценивать профессиональную компетентность будущего учителя.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, структура профессиональной компетентности, критерии, уровни, методики оценивания профессиональной компетентности.

Pshenychna N.S. THE STRUCTURE AND CRITERIA OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF NON-CHEMICAL SPECIALTIES

The article analyses the modern vision of the concept of “professional competence” and its structure based on the latest pedagogical research; a structure of professional competence of future teachers of non-chemical specialties taking into account the necessity of realization of intersubject links; defined criterias and levels by which to evaluate the professional competence of a future teacher.

Key words: professional competence, structure of professional competence, criterias, levels, methods of estimation of professional competence.

Постановка проблеми. Аналіз процесу формування професійної компетентності майбутнього вчителя є покликом сьогодення та зумовлений необхідністю реформування й оновлення усіх ланок освітньої системи. Фахова підготовка дозволяє трансформувати індивідуальні особливості у якості, які є важливими для майбутньої професійної діяльності. Професійна компетентність є наслідком постійного особистісного зростання у процесі навчання, що передбачає оволодіння загальними та фаховими компетентностями у процесі вивчення відповідних дисциплін [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою формування професійно-педагогічної компетентності займалися Т. Браже, М. Лук'янова, А. Маркова, А. Міщенко, В. Стрельников, І. Васильєв, Є. Зеєр, І. Ісаєв, В. Кричевський, Н. Кузьміна, Л. Тархан, Є. Шиянов.

Ефективність навчання та якість підготовки майбутнього фахівця досліджені в роботах Н. Ерганової, А. Касперського, О. Коваленко, М. Корця, Н. Корягіної, М. Михнюк, Н. Ничкало, Н. Самойленко, В. Стешенка, Л. Тархан, О. Торубари, В. Ягупова, С. Яшанова та ін. [9].

Постановка завдання. Незважаючи на наявність теоретичних і практичних робіт, сучасна методика підготовки педагогічних робітників досліджена не в усіх можливих аспектах. Нами поставлено за мету виділити компоненти професійної компетентності майбутніх учителів нехімічних спеціальностей [16], яка формується у процесі вивчення хімії у вищій школі, та визначити критерії оцінювання цих компетентностей.

Завдання статті, таким чином, можна сформулювати так:

1. Відштовхуючись від визначень, які дають сучасні науковці, уточнити структуру

професійної компетентності майбутніх учителів нехімічних дисциплін.

2. Обґрунтувати критерії оцінювання компонентів професійної компетентності майбутніх учителів нехімічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. У роботах провідних вітчизняних та зарубіжних учених можна знайти різноманітні тлумачення терміна «професійна компетентність». З'ясуванням сутності цього поняття займалися М. Вачевський, О. Бобієнко, І. Зимня, В. Сластьонін, О. Хуторський, В. Федорченко, М. Майборода [23]. Можна зазначити, що науковці дотримуються схожих поглядів для визначення указанного поняття.

Сучасні дослідники проводять аналогію між поняттями «компетентність» та «професіоналізм». Проаналізуємо зміст терміна «компетентність», спираючись на визначення, які наводяться в захищених останнім часом дисертаціях із педагогічних наук.

М. Михаськова під фаховою компетентністю вчителя розуміє здатність до освітньої діяльності на основі набутих знань, умінь відповідно до суспільних вимог, ціннісних орієнтацій. Вона відображає зміст, обсяг та якість фахової діяльності. Фахова компетентність не є вродженою якістю і в процесі навчання повинна стати предметом цілеспрямованого формування [12, с. 38].

М. Левочко визначає професійну компетентність як сукупність особистісних характеристик, потрібних для успішного виконання професійної діяльності [10, с. 9].

Л. Шовкун розуміє професійну компетентність як категорію педагогічної науки й особистісної інтегративної характеристики суб'єкта педагогічного процесу, який володіє теоретичною, практичною і психологічною підготовленістю до здійснення педагогічної діяльності відповідно до вимог і норм сучасності [25, с. 7].

А. Поляков дотримується думки, що професійна компетентність, яка є інтегративним особистісним утворенням, що включає динамічну систему знань, умінь і якостей, яка впливає на ефективність як навчальної, так і подальшої професійної діяльності, орієнтована на постійне систематичне самовдосконалення [14, с. 41].

О. Романенко під професійно-педагогічною підготовкою розуміє систему надання спеціальних знань, умінь та навичок у поєднанні із практичною підготовкою, яка забезпечує успішну педагогічну діяльність. Професійну компетентність визначає як сукупність набутих професійних умінь, навичок, підтверджених практикою, і передбачуваних педагогічних дій, яка

дозволяє вчителю ефективно здійснювати професійну діяльність [17, с. 7].

М. Бирка визначає професійну компетентність викладача як сукупність його особистісних характеристик, що забезпечують ефективне виконання ним завдань і обов'язків педагогічної діяльності і є мірою його відповідності професійній діяльності [1, с. 6].

Л. Бурчак професійно-педагогічну компетентність вчителя визначає як систему знань, умінь та навичок, оволодіння якими дозволить йому досягти очікуваного результату в майбутній професійній діяльності; здатність до професійного та особистісного зростання [2, с. 8].

Т. Трегубенко визначає професійну компетентність як інтегративну якість, що є сукупністю професійно значущих знань, умінь та навичок майбутнього фахівця, а також його особистісних якостей [22, с. 9].

На думку І. Чемерис, професійна компетентність – це система теоретичної і практичної готовності особистості до ефективної самореалізації у професії, що здійснюється через парадигму професійно значущих знань, умінь, якостей, здібностей, схильностей та досвіду професійної діяльності [24, с. 6].

О. Пахомова визначає професійну компетентність «як складне інтегративне особистісне утворення, необхідне для якісної продуктивної діяльності у професійній сфері [13, с. 7].

Н. Юдінок зазначає, що «професійна компетентність учителя <...> визначається як складне структуроване утворення і виступає як певний освітній результат. Професійна компетентність особистості виявляється через професіоналізм» [26, с. 8].

Таким чином, можна зробити висновок, що дослідники розуміють під професійною компетентністю як уміння та знання, так і психічні та особистісні якості, що формуються у майбутнього фахівця у процесі здобуття освіти. Поділяючи думку вчених, зазначимо, що під професійною компетентністю розуміємо готовність і здатність застосовувати знання та отриманий практичний досвід під час ефективного вирішення професійних завдань.

Формування професійної компетентності потребує дослідження структури цього утворення та виділення певних критеріїв, які можуть підлягати об'єктивному оцінюванню. Розглянемо наявні підходи до класифікації компонентів, з яких складається професійна компетентність учителя.

Структуру професійно-педагогічної компетентності розглядали В. Свистун, О. Семенов, Т. Шамова, Н. Кузьміна, А. Мар-

кова, В. Ягупов, Л. Абдулова, С. Абакумова, О. Алунін, В. Ачкан, С. Осипова, Є. Тарасов, З. Борисова, Л. Казанцев, Є. Набієв та ін. [9].

Згідно із класифікацією, запропонованою Т. Трегубенко, структурними компонентами професійної компетентності майбутнього вчителя є: когнітивний, практичний, ціннісно-орієнтаційний, мотиваційний, операційний, особистісний [22, с. 10].

І. Сокол визначає професійну компетентність як «системну, інтегровану властивість професіонала, що складається із трьох взаємопов'язаних компонентів»: когнітивного; функціонально-діяльнісного, до складу якого входять спеціальні й універсальні вміння; особистісного [21, с. 11].

О. Пахомова, аналізуючи структуру професійної компетентності, зазначає, що вона «складається з інваріантної частини, до якої входять педагогічна, психологічна, соціально-комунікативна компетенції, та варіативної частини, яка складається із предметно-фахової, методичної й аутопсихологічної компетенцій». Дослідниця виділяє такі компоненти професійної компетентності: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісний, поведінковий [13, с. 10].

І. Ромащенко визначає такі компоненти професійної компетентності: мотиваційно-ціннісний, інформаційно-перцептивний, операційно-дієвий, комунікативно-особистісний [18, с. 11].

Л. Шовкун дотримується думки, що професійна компетентність викладача як складне багаторівневе утворення особистості має у своїй структурі такі компоненти: мотиваційний, змістовий і процесуальний, які відображають істотні особистісно-діяльнісні зв'язки [25, с. 12].

Н. Юдзіонко виділяє такі критерії сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя музичних дисциплін: аксіологічний, змістовно-процесуальний, герменевтично-творчий [26, с. 10].

На думку В. Ковальчук [7, с. 65], професійна компетентність учителя є інтегральною характеристикою і складається із загальнопредметної та спеціальнопредметної підготовки. Дослідниця дотримується думки, що компонентами професійної компетентності є ціле-мотиваційний, змістовний та операційно-діяльнісний.

А. Маркова виділяє такі складники професійної компетентності: спеціальну (діяльнісну), соціальну, особистісну, індивідуальну компетентність [11, с. 57].

Згідно з О. Киримовою та Н. Залесовою, критеріями сформованості професійно-педагогічної компетентності є когнітивний,

мотиваційний, методологічний, практично-реалізаційний, контрольо-діагностичний та корекційний компоненти [6, с. 105].

С. Вітвицька виділяє такі критерії сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя: ціннісно-спонукальний, когнітивний, діяльнісно-практичний, креативно-особистісний, цінно-рефлексивний, результативно-продуктивний [3, с. 21].

Зважаючи, що для спеціалістів нехімічних спеціальностей хімія є непрофільною дисципліною, вважаємо доцільним дещо змінити загальноприйняту структуру професійної компетентності, виокремлюючи такі компоненти:

- когнітивний компонент – включає в себе спеціальнопредметні знання, необхідні для вирішення завдань переважно міждисциплінарного змісту; накопичення знань за фахом, оволодіння цими знаннями та особистісна зацікавленість процесом навчання; когнітивний компонент зумовлений профілем майбутньої професійної діяльності вчителя;

- діяльнісний компонент – сукупність умінь та навичок, які необхідні для вирішення практичних завдань, прийняття адекватних рішень на основі засвоєного комплексу понять та знань; реалізація набутих знань у навчальному процесі; уміння застосовувати набуті компетенції у педагогічній діяльності;

- мотиваційний компонент – орієнтація на вивчення дисципліни, розуміння значущості отриманих знань для викладання фахової дисципліни; мотиви для вивчення дисципліни; наявність інтересу до поглибленого вивчення дисципліни;

- методичний компонент – готовність до застосування отриманих знань із непрофільної дисципліни у майбутній професійній діяльності; зумовлений профілем та спрямованістю майбутньої професійної діяльності вчителя.

Для оцінювання компонентів професійної компетентності необхідно виділити критерії, які підлягатимуть аналізу. Критерієм можна назвати ознаку, на основі якої здійснюється оцінювання чи класифікація чого-небудь, якого-небудь явища [8, с. 149]. Про сформованість того чи іншого критерію можна робити висновки за показниками, які є їх якісною та кількісною характеристикою [19, с. 156] (табл. 1).

Для оцінювання показників сформованості професійної компетентності визначимо основні вимоги до їх рівнів. Загальноприйнятим є виділення трьох рівнів: високого, середнього та низького. Розглянемо вимоги до формування за кожним із компонентів (табл. 2).

Дослідження рівня сформованості компонентів професійної компетентності майбутніх учителів нехімічних спеціальностей у процесі вивчення хімічних дисциплін проводиться за реалізації практичної частини дослідження та виконання педагогічного експерименту і будуть представлені у подальших публікаціях.

Висновки із проведеного дослідження. Інтеграція знань із різних дисциплін є актуальним та перспективним покликом сучасної педагогіки та потребує від учителя високого рівня обізнаності в суміжних галузях, уміння ефективно застосувати ці знання у викладанні дисципліни за фахом. Сучасні дослідження демон-

Таблиця 1

Компоненти, критерії сформованості професійної компетентності та методики їх оцінювання

Компонент	Критерії сформованості	Методики оцінювання рівня сформованості
Когнітивний	Сукупність фахових знань відповідно до профілю підготовки, побудова системи понять.	1. Аналіз поточних та підсумкових робіт.
		2. Перевірка самостійних робіт.
		3. Авторські анкети із завданнями міждисциплінарного змісту відповідно до напрямку підготовки.
Діяльнісний	Здатність застосовувати на практиці отримані знання та сформовані уявлення.	1. Аналіз поточних та підсумкових робіт.
		2. Перевірка самостійних робіт.
		3. Авторські анкети із завданнями міждисциплінарного змісту відповідно до напрямку підготовки.
Мотиваційний	Орієнтація на отримання знань із непрофільної дисципліни, розуміння її значущості у загальній системі понять.	1. Методика вивчення мотивації професійної діяльності К. Замфір у модифікації А. Реана. 2. Авторська анкета для визначення мотивації до вивчення хімії як непрофільної дисципліни.
Методичний	Розуміння значення отриманих знань для реалізації міжпредметних зв'язків та здатність застосовувати ці знання під час викладання фахових дисциплін у професійній діяльності.	Авторська анкета для перевірки вміння реалізувати міжпредметні зв'язки хімії із профільними дисциплінами.

Таблиця 2

Рівні та показники сформованості компонентів професійної компетентності

Рівень	Компоненти професійної компетентності			
	когнітивний	діяльнісний	мотиваційний	методичний
Високий	Знання мають системний характер, спостерігається стійка потреба у їх поповненні та поглибленні.	Здатність вирішувати завдання професійного спрямування на основі якостей, умінь та знань, отриманих у процесі розроблення власної стратегії навчання. Рішення адекватні ситуації, творчі.	Висока вмотивованість до вивчення дисципліни, бажання самостійно поповнювати знання.	Розуміння конкретних способів застосування набутих знань у викладанні фахової дисципліни.
Середній	Достатньо сформована система знань і умінь, яка дозволяє успішно виконувати професійні функції.	Репродукція «готових» знань. Завдання вирішуються правильно, але можливі деякі помилки та неточності.	Невисокий рівень вмотивованості до отримання знань із дисципліни, небажання самостійно отримувати знання.	Не досить конкретне розуміння можливості застосування отриманих знань у викладанні професійних дисциплін.
Низький	Знання розрізнені, у формуванні думок спостерігаються помилки та неточності.	Відсутнє вміння застосовувати на практиці знання та навички. Знань недостатньо для виконання практичних завдань.	Не виявляється бажання вивчати дисципліну.	Повне незрозуміння значення отриманих знань для майбутньої діяльності.

струють, що інтерес учнів великою мірою виходить у площину прикладних галузей досліджень, які виникають на стику наук [4, с. 49; 15, с. 85; 20, с. 112]. Такі думки привели до висновку, що ще у студентські роки майбутній учитель має усвідомлено підходити до проблеми використання міжпредметних зв'язків у майбутній викладацькій діяльності, тому як один із компонентів професійної компетентності поряд із когнітивним, операційним та мотиваційним виділяємо методичний компонент, який орієнтує на практичне застосування отриманих знань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бирка М. Розвиток професійної компетентності викладача інформаційних технологій професійно-технічного навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук / М. Бирка ; НАПН України ; ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». – К., 2010. – 19 с.
2. Бурчак Л. Формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя хімії в системі вищої освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Л. Бурчак ; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка. – Полтава, 2011. – 20 с.
3. Вітвицька С. Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти : автореф. дис. ... докт. пед. наук / С. Вітвицька. – Житомир, 2011. – 44 с.
4. Закалюжний В. Про оновлення прикладного компоненту змісту загальної фізичної освіти / В. Закалюжний // Фізико-математична освіта: науковий журнал. – 2017. – Вип. 1 (11). – С. 48–51.
5. Про вищу освіту : Закон України від 28 грудня 2014 р. № 76-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
6. Кирилова А. Модель професійної компетентності педагога / О. Кирилова, Н. Залесова // Актуальные проблемы личностно-ориентированного образования. Личность педагога: профессионально-личностные характеристики и требования времени : [коллективная монография]. – Вып. 1. – Шадринск : ПО «Исеть», 2004. – С. 102–109.
7. Ковальчук В. Стан професійної підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах варіативності освітньо-виховних систем / В. Ковальчук // Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 3(85). – С. 64–67.
8. Коджастирова Г. Словарь по педагогике / Г. Коджастирова, А. Коджастирова. – М. : ИКЦ «МарТ», 2005. – 448 с.
9. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія і практика : [монографія] / [Н. Авшенко, Т. Девятов, Л. Дяченко, Н. Постригач, Л. Пуховська, О. Сулима]. – Кіровоград : Імекс – ЛТД, 2014. – 280 с.
10. Левочко М. Наступність у професійній підготовці майбутніх фахівців економічної галузі в системі «коледж – університет» : автореф. дис. ... докт. пед. наук / М. Левочко ; Ін-т вищої освіти АПН України. – К., 2010. – 40 с.
11. Маркова А. Психологические критерии и степени профессионализма учителя / А. Маркова // Педагогика. – 1995. – № 6. – С. 55–63.
12. Михаськова М. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики : дис. ... канд. пед. наук / М. Михаськова ; Ніжинський держ. пед. ун-т ім. Миколи Гоголя. – К., 2007. – 235 с.
13. Пахомова О. Формування професійної компетентності майбутніх учителів філологічних дисциплін у процесі загальної педагогічної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук / О. Пахомова ; Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. – Кіровоград, 2011. – 19 с.
14. Поляков А. Педагогічні умови мотивації професійного зростання студентів педагогічних університетів у процесі неперервної освіти : дис. ... канд. пед. наук / А. Поляков ; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х., 2008. – 183 с.
15. Постіл С. Інтегративність системного підходу в освітньому процесі / С. Постіл, Н. Козак // Фізико-математична освіта: науковий журнал. – 2017. – Вип. 1(11). – С. 84–88.
15. Пшенична Н. Викладання хімічних дисциплін у майбутніх учителів нехімічних спеціальностей як запорука формування професійної компетентності / Н. Пшенична // Молодий учений. – 2016. – № 12. – С. 514–517.
17. Романенко О. Реформування професійної підготовки майбутніх учителів середніх навчальних закладів Франції : автореф. дис. ... канд. пед. наук / О. Романенко ; Луганський нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2007. – 20 с.
18. Ромащенко І. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців із маркетингу сфери управління у процесі вивчення фахових дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук / І. Ромащенко ; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2010. – 20 с.
19. Сікора Я. Критерії та рівні сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики / Я. Сікора // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія «Педагогічні науки». – 2008. – № 42. – С. 154–159.
20. Сільвейстр А. Інтеграційні процеси як засоби формування природничо-наукових знань із використанням мультимедіа в учнів загальноосвітніх навчальних закладів / А. Сільвейстр, М. Моклюк // Фізико-математична освіта: науковий журнал. – 2017. – Вип. 1(11). – С. 110–115.
21. Сокол І. Формування професійної компетентності майбутніх судноводіїв у процесі вивчення фахових дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук / І. Сокол ; Херсонський держ. ун-т. – Херсон, 2011. – 20 с.
22. Трегубенко Т. Формування професійної компетентності майбутніх дільничних інспекторів міліції у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Т. Трегубенко ; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. – Хмельницький, 2011. – 20 с.
23. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя технологій : [колективна монографія] / за заг. ред. А. Малихіна. – Бердянськ : Вид-во БДПУ, 2012. – 240 с.
24. Чемерис І. Формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних

періодичних видань : автореф. дис. ... канд. пед. наук / І. Чемерис ; Ін-т вищої освіти АПН України. – К., 2008. – 20 с.

25. Шовкун Л. Організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності викладачів вищих аграрних навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Л. Шовкун ; Нац. ун-т

біоресурсів і природокористування України. – К., 2010. – 20 с.

26. Юдзіонок Н. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя у музично-інтерпретаційній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Н. Юдзіонок ; ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». – О., 2011. – 21 с.

УДК 355.23:37.035.7

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ СПЕЦІАЛЬНИХ УМІНЬ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Степанов С.П.,

заступник начальника факультету охорони та захисту державного кордону
з навчальної та методичної роботи

*Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

У статті охарактеризовано результати дослідження педагогічних умов формування у майбутніх офіцерів-прикордонників умінь ідентифікації. Автор висвітлює сутність спеціальних умінь ідентифікації, критерії та показники їх сформованості. Детально проаналізовано кроки щодо оптимізації змісту навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки для повного відображення в них питань щодо здійснення ідентифікації. Автор представляє особливості використання проблемних та алгоритмічних методів навчання курсантів виконувати складні та проблемні завдання з ідентифікації. Велике значення має застосування технологій мультимедіа і гіпертексту для інтенсифікації занять із вивчення різних аспектів ідентифікації. Однією з педагогічних умов дослідження є організація самоосвітньої діяльності курсантів із проблем прикордонного контролю та здійснення ідентифікації.

Ключові слова: офіцер-прикордонник, ідентифікація, уміння, педагогічні умови, паспортний контроль, професійна діяльність, охорона кордону.

В статье охарактеризованы результаты исследования педагогических условий формирования у будущих офицеров-пограничников умений идентификации. Автор освещает сущность специальных умений идентификации, критерии и показатели их сформированности. Детально проанализированы шаги по оптимизации содержания учебных дисциплин цикла профессиональной и практической подготовки в целях полного отражения в них вопросов осуществления идентификации. Автор представляет особенности использования проблемных и алгоритмических методов обучения курсантов выполнять сложные и проблемные задачи по идентификации. Большое значение имеет применение технологий мультимедиа и гипертекста для интенсификации занятий по изучению различных аспектов идентификации. Одним из педагогических условий исследования является организация самообразовательной деятельности курсантов по проблемам пограничного контроля и осуществления идентификации.

Ключевые слова: офицер-пограничник, идентификация, умения, педагогические условия, паспортный контроль, профессиональная деятельность, охрана границы.

Stepanov S.P. RESULTS OF PEDAGOGICAL EXPERIMENT WITH THE FORMATION OF FUTURE OFFICERS-BORDER GUARDS SPECIAL SKILLS IDENTIFICATION

The article describes the results of research pedagogical conditions of formation of future officers-border identification skills. By nature covers special skills identification criteria and indicators of their formation. A detailed analysis steps for optimizing content disciplines Cycle professional and practical training in order to fully reflect them in issues related to identification. The author presents the peculiarities of the problem and algorithmic methods of teaching students to perform complex tasks and problem identification. Equally important is the use of multimedia and hypertext technologies to intensify studies of various aspects of identification. One of the conditions of pedagogical research organization is self education of students with problems of border control and implementation of identification.

Key words: officer-guard, identification, skills, pedagogical conditions, passport control, professional activities, protection of the border.